

hukukunda, ceza mevzuatında suç olarak belirlenmelidir. Geçmiş çok eskilere dayanan ceza hukuku ile yeni bir bilim alanı ve sosyal ilişkiler sistemi olan biyoetiğin evrensel değerleri korumak, insan hakları ve özgürlüklerini sağlamak açısından genel birçok araştırma konusu mevcuttur. Bütün bu problemlerin etik ve hukuki açıdan çözüm bulması, bunlarla ilgili ilişkilerin yasal sınırlama temelinde belirlenmesi biyoetiğin ceza hukuki yönlerinin düzenlenmesi açısından önemlidir.

Genel olarak, biyoloji, tıp, bilim ve teknolojinin yeni kazanımları sonucu ortaya çıkan ilişkilerin ceza hukuku yönünden düzenlenmesi, birçok biyoetik ihlalin suç olarak belirlenmesi, hukuk biliminin ve uygulamasının en önemli ve güncel görevlerindedir.

KAYNAKÇA:

1. Bioethics, Medicine and the Criminal Law. Vol 1. The Criminal Law and Bioethical Conflict: Walking the Tightrope. Edited by Amel Alghrani, Rebecca Bennett and Suzanne Ost. Cambridge University Press. 2013
2. Biyoloji ve tıbbın uygulanması bakımından insan hakları ve insan haysiyetinin korunması Sözleşmesi: İnsan hakları ve Biyotıp Sözleşmesi. Oviedo. Avrupa Konseyi. 1997.
3. Nürnberg süreci ve onun biyoetiğin gelişimine etkileri. Sevda Aydın Karimova. "Kanun" dergisi. Azerbaycan. Ekim. 2018.
4. Tıbbi ürün sahteciliği ve halk sağlığına tehditler içeren benzeri suçlar hakkında Sözleşme. Medicrime Convention. Avrupa Konseyi. 2011.
5. İnsan organlarının ticaretine karşı Sözleşme. Avrupa Konseyi. 2015.
6. Yapay zeka ve Vatandaşlık: etik ve hukuki sorunlar. Sevda Aydın Karimova. "Academic Researches in Social Sciences and Humanities". Gece Kitaplığı Yayınevi. Türkiye. Nisan. 2019.

Kadın Doğum Hekimlerinin Prenatal Tarama ve Süreç Yönetiminde Tutum ve Davranışlarının Tıp Etiği Açısından Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Figen Türkçapar

H.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Etiği ve Tarihi
Doktora Programı Öğrencisi

Prof. Dr. Nüket Örnek Büken'in danışmanlığında yürütülmekte olan doktora tez çalışmasının özetidir.

Prenatal tanı; fetüs veya embriyodaki hastalıkların doğum öncesi dönemde tespit edilmesi işlemidir. Bu sayede; mümkünse hastalığın doğum öncesi tedavisine, doğum sonrası gerekli önlemlerin alınmasına, annenin/ailenin hastalık durumuna hazırlanmasına, yasal sınırlar içinde ailenin isteği doğrultusunda gebeliğin sonlandırılmasına olanak sağlanmaktadır. Prenatal tanı ile ilgili zarar vermeme, yararlı olma, özerklik ve adalet gibi temel etik konularda taraflar; gebe kadın/ailesi, ileride insan olma potansiyeli olan fetüsler ve engelli bireylerdir. Girişimsel prenatal tanı testlerinin olası fetal ve maternal yan etkileri nedeniyle tanı ile ilişkili işlemlerin uygulanacağı risk gruplarının belirlenmesi amacıyla bazı tarama testleri kullanılmaktadır. Kadının/ailenin, gebelik süreci ile ilgili özerk seçimler yapabilmesi için "bilgilendirilmiş/aydınlatılmış" olmaları gereklidir.

Ülkemizde ve dünyada yapılan çalışmalarda, uygulamada bu konunun yeterince yerine getirilmediği saptanmış olup, "bilgilendirme"nin şekli ve standartlarıyla ilgili kılavuzlar oluşturulmaya çalışılmaktadır. Son yıllarda tarama testlerine cffDNA analizi de eklenmiştir. Cff DNA erken gebelik haftalarında uygulanabilmesi, diğer tarama testlerine oranla daha güvenilir sonuçlar vermesi, dolayısıyla invazif tanı testlerine olan gereksinimi azaltması yanı sıra, reproduktif otonomiye geliştirmekte ve reproduktif seçimleri de kolaylaştırmaktadır. Bu durum kadının "bilmeme hakkı"nı da tehlikeye sokmaktadır. Ayrıca cffDNA yöntemi, diğer yöntemlerle saptanamayan anomalili fetusların tanınmasına ve buna dayalı olarak daha fazla gebelik terminasyonuna da neden olabilir. Bu nedenle "fetusun yaşama hakkı" gibi prenatal tanının tartışmalı konularını gündeme getirebilir. Terminasyon sayısındaki artış toplumda engelli bireylerin azalması ve bu konuda yapılacak araştırma desteği ve sosyal desteğin azalmasına, sonuçta toplumda halen yaşayan engelli bireylerin ve ailelerinin de zarar görmesine neden olabilir. Bu yeni teknolojinin sanayi tarafından reklam yoluyla halka duyurulması, ailelerin bu konudaki talep ve beklentilerinin artışına ve hekimin mesleki özerkliğine

de zarar verebilir. Ayrıca, cffDNA'nın ücretle erişilebilir olması, adalet ilkesiyle de bağdaşmamaktadır. Bu teknolojinin çocukluk veya erişkin dönemde ortaya çıkan bazı genetik durumlar için kullanımı, gelecekteki bireylerin otonomisine de zarar verebilir.

Prenatal tanı ve sonrasında verilmesi gereken kararlar; fetüs hakları, kadının/ailenin reproduktif seçim hakkı, toplumdaki engelli bireylerin durumları açısından çatışan değerleri beraberinde getirmektedir. Kadın-Doğum hekimleri bu süreçte, görevlerini yerine getirirken, kadının özerkliği ve bu bağlamda kadın/ailenin bilgilendirilmiş/aydınlatılmış onam süreçleri, intrauterin olarak engelli veya sağlıklı olduğu saptanan fetüslardaki obstetrik kararlar bağlamında pek çok etik ikileme ve hukuki sorunla karşı karşıyadır.

Bu tez çalışması ile amaçlanan, kadın-doğum hekimlerinin bu etik ikilemler karşısındaki tutumlarının ve yaklaşımlarının belirlenmesi ve bu sürecin tıp etiği açısından değerlendirilmesidir. Bu amaca dönük olarak kadın-doğum hekimlerine uygulanacak anket soruları üzerinden prenatal tarama sürecinde mesleki uygulamaları, tutum, davranışları ve görüşlerinin ortaya konulmasına çalışılacaktır. Karar verme süreçlerini etkileyen sosyodemografik özellikleri ve hekimin çalışma ortamından kaynaklanan faktörler (iş yükü, teknik imkânlar vb) araştırılacaktır. Bu faktörlerin ortaya konulmasıyla, hekimin karar verme sürecinde etik ilkelerin yol göstericilik rolünün belirleneceği düşünülmektedir. Perinatal tarama ve sonraki süreçlerde hekim tutumlarında etkili olan "fetüs odaklı" ve "aile/toplum odaklı" tutumların temelinde olan "yarar sağlama" ilkesinin iki boyutu ("tarafsız yarar" ve "araçsal zarar") Oxford Yararcılık Ölçeği ile de değerlendirilecektir.

"Examination of Attitudes and Behaviors of Obstetricians in Prenatal Screening and Process Management in Terms of Medical Ethics"

Doç. Dr. Figen Türkçapar

Hacettepe University Institute of Health Science
History of Medicine and Ethics, PhD Candidate

Prenatal diagnosis; Prenatal examination of diseases of the fetus or embryo. Exploring this; if possible prenatal treatment of the disease, taking necessary precautions after birth, the cause of the mother / family disease treatment, legal limits. The main ethical parties involved in prenatal diagnosis are non-harm, usefulness, autonomy and justice; pregnant women / family, fetuses and disabled individuals. It is for screening tests caused by risk groups where diagnostic-related procedures will be performed because of possible fetal and maternal side effects of interventional prenatal

diagnostic tests. Guidelines for the form and standards of "information" are being developed. Cell free fetal DNA (cffDNA) analysis was also added to the final screening screening tests. cffDNA can be applied in early gestational weeks, and more reliable results can be given compared to rechargeable screening tests. This also jeopardizes the women's right not to know. In addition, cffDNA method may lead to the recognition of fetuses with anomalies that cannot be detected by other methods and further termination of pregnancy. This may raise controversial issues of prenatal diagnosis such as prenatal "right of the fetus to life.. It may cause harm to individuals with disabilities and their families living in society. The announcement of the new technology by the industry to the public through advertising may harm the increase in the demands and expectations of the families and the autonomy of the physician. The fact that cffDNA causes wages is in line with the principle of justice. The use of this technology for certain genetic conditions that appear to be childhood or adult may impair the autonomy of future individuals.

Prenatal diagnosis and subsequent decisions; fetus rights, reproductive choice of women / the family, and conflicting values in terms of the situation of disabled individuals in society. Obstetrics and Gynecologists perform their duties in this process, women's autonomy and informed / informed consent processes of the woman / family face many ethical dilemmas and legal problems in the context of obstetric decisions in fetuses found to be disabled or unhealthy intrauterine. The aim of this thesis is to determine the attitudes and approaches of obstetricians to these ethical dilemmas and to evaluate this process in terms of medical ethics. For this purpose, it will be tried to reveal the professional practices, attitudes, behaviors and opinions during prenatal screening process through questionnaire questions to be applied to obstetricians. The sociodemographic characteristics affecting the decision-making processes and the factors (workload, technical facilities, etc.) arising from the physician's working environment will be investigated. By revealing these factors, it is thought that the guiding role of ethical principles in the decision-making process of the physician will be determined. Two aspects of the principle of "benefit" ("objective benefit" and "instrumental harm"), which are based on "fetus-oriented" and "family / community-oriented" attitudes that are effective in physician attitudes in perinatal screening and subsequent processes, will be evaluated with Oxford Utilitarian Scale.